

Назив природног добра
„КОСАНИЦА-ЋАВОЉА ВАРОШ“

Врста природног добра:
**Специјални резерват природе—
гео(морфо)лошки**

Београд, 15.03.1995.

НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

„КОСАНИЦА-ЂАВОЉА ВАРОШ“

ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе – гео(морфо)лошки

КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)

I категорија - заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја;

Категорија V – Заштићени копнени / морски предео

Ова категорија обухвата подручја где је дуготрајна интеракција човека и природе произвела јединствене еколошке, биолошке, културне и естетске вредности, и где је одржавање те зависности неопходно како би се сачувале ове вредности.

МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

Заштићено природно добро „Ђавоља варош“ налази се на Прелиминарној листи за упис у светску природну баштину UNESCO (Tentative List of UNESCO) од 18.3.2002. године. Након тога уследила су додатна истраживања како би се издвојило подручје које задовољава критеријум минималне површине, односно 1000 ha и валоризовале геовредности. Године 2009. извршено је номинавање природног добра „Ђавоља варош“ за светску природну баштину UNESCO. Услед недостатка нумеричких катастарских података који нису финансирани, номинација је враћена на допуну.

Заштићено природно добро „Ђавоља варош“ се и даље налази на Прелиминарној листи за упис у светску природну баштину UNESCO (Tentative List of UNESCO, в. прилог 1). Према информацијама Комисије за сарадњу са UNESCO до обнове номинације може да дође најраније 2016. године.

ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

Заштићено природно добро обухвата, поред јединственог гео(морфо)лошког феномена Ђавоље вароши и низ разноврсних геообјеката који су захваљујући истој генези део вулканогеног комплекса Лецког андезитског масива, на којем се услед специфичне геолошке подлоге развила карактеристична вегетација са бројним стаништима дивљих врста, због чега су током историјског времена створени културно-историјски објекти.

Земљане фигуре или како их локално становништво назива „куле“, „стубови“, „главаци“ су смештене у две јаруге подељене уском вододелницом чији се изворишни делови спајају у јединствену ерозивну челенку, страховито разорену ерозивним процесима. Јаруге такође имају неубичајне називе: једна је Ђавоља Јаруга, а друга Паклена Јаруга.

Укупно има 202 земљане фигуре, различитих облика и димензија, висине од 2 до 15 m, ширине од 0,5 до 3 m, са „каменим капама“ на врху. Оне су настале као резултат специфичног ерозивног процеса који траје вековима. Фигуре се образују, расту, мењају,

скраћују, постепено (врло споро) нестају и поново стварају. Под ударом кишних капи долази до растварања и одношења растресите подлоге земљишта. Међутим, материјал који се налази испод камених блокова бива заштићен од „бомбардовања“ кишних капи и спирања па остаје у терену у виду зачетних земљаних стубова - фигура. С обзиром да је процес стварања активан, издвојени простор под режимом заштите I степена представља изузетно вредан локалитет.

Друга природна реткост у „Ђавољој Вароши“ су два извора минералних/рудничких вода, које су ретких хидрохемијских својстава. Према народном називу Ђавоља вода која се налази у непосредној близини земљаних пирамида у Ђавољој јарузи је хладан и екстремно кисели (рН – 2,7) извор са високом минерализацијом (15 g/l воде).

Од облика рељефа доминирају купе некадашњих вулкана, а по карактеристичном облику лако се уочава двогуба купа чији су врхови готово исте висине: западни 1370 m и источни 1368 m, који су обухваћени топонимом Соколов вис (1370 m н.м.) који се пружа СИ - ЈЗ, у дужини од 8 km.

У непосредној близини Ђавоље вароши, са леве и десне стране Жутог потока, налазе се стари рударски радови, отвори копова из средњег века.

Јужно од скупине кула Ђавоље вароши, налази се вулканска купа Иван кула (886 m н.м.), са остацима средњовековног града, по предању утврђења Косанчић Ивана.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе „Косаница-Ђавоља варош“ налази се у западном делу општине Куршумлија.

Природно добро „Косаница-Ђавоља варош“ се налази на територији два села – Ђаке и Иван кула.

ПОВРШИНА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Површина Специјалног резервата природе „Косаница-Ђавоља варош“ износи 2241,27 ha.

Посматрано по издвојеним режимима заштите, однос је следећи:

Режим заштите I степена –

➤ *Ђавоља варош:*

Површина: 34,42 ha

Државно: 34,42 ha

Приватно: нема

Режим заштите II степена –

➤ *Вучје јазбине-Соколов вис:*

Површина: 911,74 ha

Државно: 641,73 ha

Приватно: 270,01 ha

➤ *Иван кула:*

Површина: 65,47 ha

Државно: 25,82 ha

Приватно: 39,65 ha

Режим заштите III степена –

Површина: 1229,64 ha

Државно: 250,30 ha

Приватно: 979,34 ha